

РОЗДІЛ VI. ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО

УДК 346.5: 346.9

ЩОДО ПОНЯТТЯ НЕСПРОМОЖНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

Возняковська К.А., к.ю.н., доцент

*Чернівецький юридичний інститут Національного університету
«Одеська юридична академія», вул. Сковороди, 7, м. Чернівці, Україна
christjachristja@gmail.com*

Статтю присвячено аналізу поняття неспроможності банківської установи на сучасному етапі економіко-правових реформ в Україні, нормативних вимог до порядку визнання банку неплатоспроможним, розмежуванню економічних і правових ознак неплатоспроможності, а також формулюванню висновків і пропозицій, спрямованих на вдосконалення банківського законодавства в зазначеній сфері. Обґрунтовано потреби заміни поняття неплатоспроможності банків поняттям їх неспроможності.

Ключові слова: неплатоспроможність банківських установ, вимоги Національного банку України, неспроможність банків, державне регулювання банківської діяльності.

ОТНОСИТЕЛЬНО ПОНЯТИЯ НЕСОСТОЯТЕЛЬНОСТИ БАНКОВСКИХ УЧРЕЖДЕНИЙ

Возняковская К.А.

*Черновицкий юридический институт Национального университета
«Одесская юридическая академия», ул. Сковороды, 7, г. Черновцы, Украина
christjachristja@gmail.com*

Статья посвящена анализу понятия несостоятельности банковского учреждения на современном этапе экономико-правовых реформ в Украине, нормативных требований к порядку признания банка неплатежеспособным, разграничению экономических и правовых признаков неплатежеспособности банков, а также формулированию выводов и предложений, направленных на совершенствование банковского законодательства в указанной сфере. Обоснована необходимость замены понятия неплатежеспособности банков понятием их несостоятельности.

Ключевые слова: неплатежеспособность банковских учреждений, требования Национального банка Украины, несостоятельность банков, государственное регулирование банковской деятельности.

ON THE CONCEPT OF THE INSOLVENCY OF BANKING INSTITUTIONS

Vozniakovska K.A.

*Chernivtsi Law Institute, National University "Odessa Law Academy",
Skovoroda str., 7, Chernivtsi, Ukraine
christjachristja@gmail.com*

Recognition of a bank as an insolvent one has a legal consequence of the violation of statutory restorative and liquidation procedures concerning this institution and is also a prerequisite for ensuring the rights and interests of third parties and founders.

The concept of solvency of a banking institution at various times was investigated by numerous economists, financiers, and lawyers. However, the concept of solvency is not clearly correlated with related economic concepts, the measure of formalization of the state of insolvency as an element of the capacity of the banking institution and its ability to carry out banking activities is not defined.

The article is devoted to the analysis of the concept of the insolvency of a banking institution at the current stage of economic and legal reforms in Ukraine, the regulatory requirements for the procedure for recognizing the bank as insolvent; differentiated economic and legal signs of the insolvency of banks, and formulated conclusions and proposals aimed at improving banking legislation in this area. The necessity of replacing the concept of the inability of banks to pay with the concept of its insolvency is substantiated.

Key words: insolvency of banking institutions, requirements of National Bank of Ukraine, inability of banks to pay, state regulation of banking activities.

Визнання банку неплатоспроможним має правовим наслідком порушення встановлених законом відновлювально-ліквідаційних процедур щодо цієї установи, а також є необхідною умовою для забезпечення прав та інтересів третіх осіб і засновників. Зокрема, на підставі законів України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», «Про банки і банківську діяльність» встановлюється порядок прийняття рішень та вчинення дій Фондом гарантування вкладів фізичних осіб (далі – ФГВФО) щодо виведення з ринку банку, який визнано неплатоспроможним рішенням Національного банку України (далі – НБУ).

Поняття платоспроможності банківської установи в різні часи досліджували численні економісти, фінансисти та юристи. Серед робіт науковців-правознавців виділяються праці Б.М. Полякова, О.М. Лобач, А.В. Олійник, І.В. Воловник, Є.М. Бондар та інших авторів. Водночас досі чітко не зіставлено поняття платоспроможності із суміжними економічними поняттями, не визначено міру формалізації стану неплатоспроможності як елементу правоздатності банківської установи та її здатності здійснювати банківську діяльність.

Деякі порушені права клієнтів банківських установ можуть бути відновлені лише після визнання банку неплатоспроможним. Прикладом такого випадку слугують положення частини 4 статті 58 Закону України «Про банки і банківську діяльність», згідно з якими власники істотної участі зобов'язані вживати своєчасних заходів для запобігання настанню неплатоспроможності банку. Для застосування відповідних санкцій до власників істотної участі необхідно кваліфікувати стан неплатоспроможності банківської установи. Саме тому важливо визначитися з поняттям платоспроможності банківської установи, встановити його ознаки й особливості.

Привертає увагу факт, що термін «неплатоспроможність банку» було виключено із Закону України «Про банки та банківську діяльність» на підставі Закону № 4452-VI від 23 лютого 2012 р. До цього моменту неплатоспроможність банку мала легальне визначення як «неспроможність банку своєчасно та в повному обсязі виконати законні вимоги кредиторів через відсутність коштів або зменшення розміру капіталу банку до суми, що становить менше однієї третини мінімального розміру регулятивного капіталу банку». Саме на цьому визначенні ґрунтувались охоронні статті кримінального законодавства та значний інтерес учених-кримінологів до проблем неплатоспроможності банківської установи [1]. Сьогодні цей процес завдяки декриміналізації відповідної сфери значною мірою переведений у цивільно-правову та господарсько-правову площину.

Також це поняття має різні грані розуміння з економічної та юридичної позиції. Під платоспроможністю підприємства економісти розуміють його «здатність у повному обсязі й у визначений термін розрахуватися за своїми зобов'язаннями за допомогою грошових ресурсів та інших активів і спроможність здійснювати безперервну фінансово-господарську діяльність» [2, с. 794].

На думку Л.О. Вдовенко, основними ознаками платоспроможності підприємства є наявність у достатньому обсязі коштів на розрахунковому рахунку та відсутність задоволеної кредиторської заборгованості [3, с. 27].

Ця позиція демонструє всю глибину розбіжності між підходами, що можуть бути застосовані для звичайних підприємств, з одного боку, та банківських установ – з іншого. Як справедливо зазначає Є.М. Бондар, платоспроможність банку – це його здатність здійснювати свою основну діяльність упродовж невизначено великого проміжку часу, виконуючи всі свої зобов'язання [4]. Трапляються й більш конкретизовані визначення.

Зокрема, у підручниках із банківської справи неплатоспроможність банку визначається як його неспроможність протягом одного місяця в повному обсязі виконати законні вимоги кредиторів через відсутність коштів або зменшення розміру капіталу банку до суми, що становить менше третини суми, встановленої НБУ як мінімально необхідної [5]. Таке визначення має істотні недоліки, оскільки визначає категорії строку без прив'язування до

конкретних вимог законодавства. Фактично виникає питання, чому йдеться саме про місячний термін відповідного стану невиконання законних вимог кредиторів для визначення банку неплатоспроможним, якщо такий часовий критерій не визначається законом.

Деякі автори надають більш точне визначення. Наприклад, платоспроможність визначається як можливість своєчасно погасити свої платіжні зобов'язання наявними грошовими ресурсами. Оцінка платоспроможності здійснюється на основі характеристики ліквідності поточних активів, тобто часу, необхідного для перетворення їх на готівку [6, с. 23]. Водночас залишаються невстановленими в цьому разі обсяг і якість платіжних зобов'язань, що є причиною неплатоспроможності, а також застосовується досить застаріла конструкція прив'язування ліквідності до процесу «перетворення поточних активів на готівку». Ліквідність, якщо подивитись на сучасну банківську модель ведення бізнесу, давно перестала бути тим предметом, на підставі якого може визнаватись безпроблемність банківської установи та ставитись питання про «неліквідність» її активів.

Власне, саме в цьому проявляється досить важливий для аналізу банківської неплатоспроможності елемент підпорядкування банку вимогам публічного порядку, що виходить за межі зобов'язального цивільного права.

Останнє є основою визнання банкрутом будь-якого звичайного суб'єкта господарювання в розрізі нездатності виконувати грошові зобов'язання. І саме така модель існувала в Україні стосовно банків до 2000 р., коли від моменту прийняття Закону України «Про банкрутство» у 1992 р. щодо банку могла бути порушена звичайна процедура банкрутства. Така система виявила свої недоліки, у результаті чого з моменту введення в дію Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» по 2012 р. ліквідація неплатоспроможного банку могла відбуватись у спеціальному порядку, встановленому Законом України «Про банки і банківську діяльність», за ініціативою НБУ чи суду шляхом відкликання банківської ліцензії в неплатоспроможної установи. Зрештою, інструменти, встановлені Законом України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», хоч і не бездоганно, проте повною мірою вивели банківські установи з-під звичайних механізмів ліквідації суб'єктів господарювання та їх банкрутства.

Неплатоспроможність банку, таким чином, виходячи за межі зобов'язального (цивільного) правопорядку, стає на принципі публічно-правового порядку, в основі якого лежить додержання правил здійснення банківської діяльності.

Платоспроможність банку саме тому виділяється серед понять платоспроможності інших суб'єктів, що банківська установа, як і інші фінансово-кредитні установи, має надзвичайно розгалужені економічні та юридичні показники діяльності, що формують складний комплекс грошових, кредитних, резервних, репутаційних та інших елементів їх правового й економічного стану. Цей комплекс не може бути зведений до формальних вимог, як це притаманно іншим суб'єктам, зокрема, з позиції можливості застосування державного примусу до ліквідаційно-відновлювальних процедур банкрутного типу. Гроші як основний банківський ресурс через їх абсолютну ліквідність і багато інших властивостей утворюють таке розмаїття можливостей для використання, запозичення, зміни стану та боргових відносин, що фіксація чіткими формальними вимогами певного правового положення банку, яка оперує ними на професійному рівні, при цьому не завжди можлива. І навіть у разі відповідної можливості існує низка чинників, які важко окреслити в одній статті та які впродовж нетривалого періоду можуть перетворити досить успішну банківську установу на таку, що не має ліквідних коштів, має приховану боргову заборгованість чи іншим чином несе елементи нестабільності.

Поняття платоспроможності банківських установ у правовому полі врегульоване з урахуванням повноважень Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. Визначення платоспроможності, яким оперує ФГВФО, ґрунтується на вузькому відсильному підході, коли цей орган сприймає як певний преюдиційний факт обставину віднесення НБУ банку до

числа неплатоспроможних. Зокрема, можна звернути увагу на дефініцію пункту 8 частини 1 статті 2 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» та абзацу 14 пункту 2.1 глави 2 розділу I «Положення про виведення неплатоспроможного банку з ринку», затвердженого Рішенням виконавчої дирекції Фонду гарантування вкладів фізичних осіб: неплатоспроможний банк – банк, щодо якого НБУ прийняв рішення про віднесення до категорії неплатоспроможних у порядку, передбаченому Законом України «Про банки і банківську діяльність». Якщо ж звернути увагу на категорію неплатоспроможності, закріплену в останньому зі згадуваних законів, то стає очевидним її складний і динамічний характер, що ускладнює прийняття об'єктивного рішення щодо майнового стану кредитно-фінансової установи.

Зокрема, Закон України «Про банки та банківську діяльність» у статті 76 не виокремлює поняття платоспроможності, проте визначає його в прив'язці до інших категорій та умовних обставин:

- 1) неузгодження банком своєї діяльності з вимогами законодавства, у тому числі нормативно-правових актів НБУ, після віднесення його до категорії проблемних, проте не пізніше ніж через 180 днів із дня визнання його проблемним;
- 2) зменшення розміру регулятивного капіталу або нормативів капіталу банку до однієї третини від мінімального рівня, встановленого законом та/або нормативно-правовими актами НБУ;
- 3) невиконання банком протягом 5 робочих днів поспіль двох і більше відсотків своїх зобов'язань перед вкладниками та іншими кредиторами та/або встановлення фактів невідображення в бухгалтерському обліку документів клієнтів банку, що не виконані банком у встановлений законодавством строк, після віднесення банку до категорії проблемних;
- 4) виявлення фактів здійснення банком після віднесення його до категорії проблемного операцій (крім нарахування відсотків за вкладками, отримання клієнтами банку заробітної плати, аліментів, пенсій, стипендій, інших соціальних, державних виплат), оформлення (переоформлення) договорів, унаслідок яких зобов'язання перед фізичними особами в межах гарантованої суми відшкодування збільшуються за рахунок зменшення зобов'язань перед фізичними особами, які перевищують гарантовану суму відшкодування, та/або зобов'язань перед фізичними особами, які не підпадають під гарантії ФГВФО, та/або юридичними особами;
- 5) невиконання банком, віднесеним до категорії проблемного, розпорядження, рішення НБУ (у тому числі про застосування заходів впливу/санкцій) та/або вимоги НБУ щодо усунення порушень банківського законодавства, нормативно-правових актів НБУ протягом визначеного НБУ строку.

Єдиною статичною ознакою поняття неплатоспроможності банківської установи в цьому контексті є категорія проблемності банку, яка виникає також із не менш динамічних обставин, визначених у статті 75 Закону України «Про банки та банківську діяльність».

При цьому лише один – другий – з визначених у статті 78 згаданого закону пункт може бути кваліфікований як такий, що містить чітко окреслену підставу проблемності банку, адже закріплює посилання на невиконання вимоги вкладника або іншого кредитора, строк якої настав 5 і більше робочих днів тому. Водночас у відповідних положеннях не встановлено ні розмір, ні характер (предмет) вимоги відповідного вкладника чи кредитора.

Отже, сама природа правового порядку, заснованого на принципі правової визначеності, вимагає поступового зменшення директивно-адміністративних повноважень НБУ з наступним запровадженням елементів конкурсного процесу в процедури виведення банківських установ із ринку та їх ліквідації.

Багатогранність поняття неплатоспроможності банків має оцінюватись у динамічному та статичному вимірах. У статичному вимірі це факт віднесення банку до категорії неплатоспроможних відповідним рішенням уповноважених органів. У динамічному вимірі це гнучкий прояв проблемності банку, що з великою часткою вірогідності веде його до неплатоспроможності. Такий підхід може бути застосований за аналогією з визначенням слабого банку в Керівних принципах Базельського комітету, коли поряд із поняттям «слабкий банк» виділяється поняття «слабка сторона банку». Так, у документі вказано: «Крім кредитного ризику та ризику ліквідності, слабкі сторони банку можуть бути пов'язані з ринковим ризиком, операційним ризиком, ризиком зміни процентних ставок або стратегічним ризиком. Ці ризики не є новими, хоча історично вони були менш важливими, ніж кредитний ризик під час обліку банківських банкрутств. Проте деякі із цих ризиків набувають значення» [7].

У юридичній літературі відзначається складність у визнанні банківської установи неплатоспроможною. Зокрема, О.М. Лобач вказує на те, що «критерії віднесення банку до проблемних розмежовуються на обов'язкові та такі, які НБУ може застосовувати як своє право», проте виключається ситуація, коли вказане право НБУ щодо розширення критеріїв віднесення банку до категорії проблемних і щодо їх застосування набуватиме суб'єктивізму (чим не виключене спричинення шкоди конкретному банку). Такий підхід законодавця нагадує ситуацію з розмитими критеріями визначення стану істотної загрози платоспроможності банку [8, с. 50-51], які були донедавна присутні в Положенні НБУ № 369 від 15 серпня 2016 р. та які згодом НБУ змушений був замінити одним чітко визначеним кількісним критерієм – зниженням регулятивного капіталу до значення нижче 7% [9].

У зв'язку із цим віднесення до компетенції НБУ питань визначення проблемності банківської установи, що практично складно ввести в правові межі, оскільки вони можуть мати винятково економічне підґрунтя, значно ускладнює юридикацію процедури банківської неплатоспроможності з усіма наслідками для правопорядку, що із цього постають. І питання при цьому полягає не лише в суб'єктивізмі уповноважених осіб, які приймають рішення щодо проблемності банку та, відповідно, його неплатоспроможності, а й у втраті здорового глузду. Адже, наприклад, така підстава «проблемності» банківської установи, як систематичне порушення законодавства про легалізацію брудних коштів, не має безпосереднього зв'язку з категорією «неплатоспроможність». Скоріше, це відповідало б категорії «примусова ліквідація» за порушення правил здійснення банківської діяльності. А тому визнання банку неплатоспроможним за рішенням НБУ за такою підставою лише утворює проблеми для клієнтів банківської установи, проте не може бути вписане в логіку права неплатоспроможності в буквальному її значенні.

Отже, лише закріплення таких ознак неплатоспроможності банківських установ, які ґрунтуються на формальних засадах, у тому числі експертних висновках осіб, віддалених від НБУ, може створити реальні умови відновлення довіри до центробанку як установи, покликаної забезпечувати фінансову стабільність та позбутися суб'єктивізму в прийнятті рішень.

Звичайно, у дискусії з приводу застосування поняття платоспроможності, неспроможності чи банкрутства банку не може бути єдиного правильного рішення, адже завжди на користь того чи іншого розуміння свідчить розбіжність в основних формувальних елементах. Зокрема, Г.Ф. Шершеневич понад 100 років тому намагався розмежувати поняття неспроможності та неплатоспроможності, ставлячи запитання про доречність покладення в основу відкриття конкурсного процесу чи то недостатності майна як встановленого перевищення активів над пасивом, чи то платіжну нездатність як припущення перевищення активів над пасивом [10, с. 162–164]. Також сучасні дослідники зосереджують увагу на неплатоспроможності як наслідку нездатності боржника здійснювати платежі. Зокрема, Б.М. Поляков пов'язує поняття неплатоспроможності з припиненням платежів. Цим фактично ототожнюються поняття неспроможності й неплатоспроможності, коли під відносинами неспроможності

(банкрутства) розуміються «відносини, що виникають унаслідок неплатоспроможності господарюючого суб'єкта як результату його господарської діяльності» [11, с. 4].

На думку О.М. Лобач, термін «неплатоспроможність» використовується в праві неспроможності для визначення фінансового стану боржника з метою порушення провадження в справі про банкрутство [12, с. 86]. При цьому автором справедливо вказується на обмеженість оцінки фінансового стану банку для визнання його неплатоспроможним відповідно до банківського законодавства [12, с. 87]. Певним чином не можна погодитись із позицією вченого про те, що лише розмір регулятивного капіталу може мати безпосереднє значення для оцінки фінансового стану банку, а інші підстави проблемності банківської установи такого зв'язку з категорією «фінансовий стан банку» не мають. Автор зазначає: «Є три підстави віднесення банку до такої категорії, з яких лише одна (недостатній розмір регулятивного капіталу) прямо вказує на незадовільний фінансовий стан банку» [12, с. 87]. Адже в статті 76 Закону України «Про банки та банківську діяльність» чітко встановлено також інші підстави, що мають безпосередній зв'язок із категорією фінансового стану кредитно-фінансової установи. Ідеться, наприклад, про визначений у пункті 3 частини 1 статті 76 випадок невиконання банком протягом 5 робочих днів поспіль двох і більше відсотків своїх зобов'язань перед вкладниками та іншими кредиторами та/або встановлення фактів невідображення в бухгалтерському обліку документів клієнтів банку, що не виконані банком у встановлений законодавством строк, після віднесення банку до категорії проблемних. Справді, при цьому можна дискутувати про термін «фінансовий стан», проте навряд чи його можна оцінювати в спрощеному розумінні «стан фінансів». Натомість поняття фінансів не зводиться лише до грошових коштів. Як зазначається в господарсько-правовій літературі, фінанси – це грошова оцінка господарської діяльності організації [13, с. 139].

Таким чином, якщо поглянути на підстави й механізм визнання банку неплатоспроможним, то стає зрозумілим, що платіжна дисципліна банку не є основним чинником можливого порушення проти нього відповідної спеціальної процедури. Навіть категорія проблемності не є при цьому визначальною з огляду на те, що одна з п'яти відповідних підстав не вимагає наявності факту віднесення банку до категорії проблемності. Ідеться про таку підставу, як зменшення розміру регулятивного капіталу або нормативів капіталу банку до однієї третини від мінімального рівня, встановленого законом та/або нормативно-правовими актами НБУ (стаття 76 Закону України «Про банки та банківську діяльність»). З огляду на те, що НБУ не лише має право, а й прямо зобов'язаний визнати банк неплатоспроможним у разі виявлення такого факту, виникає розбіжність між змістом управлінського рішення НБУ та об'єктивним значенням тієї економічної ситуації, яка виникає у зв'язку зі зменшення розміру регулятивного капіталу чи нормативів капіталу банку.

Це підтверджує те, що економіко-правову проблемність банківської установи неможливо оцінювати суто з позиції здатності банківської установи здійснювати грошові платежі. Саме банківська «неспроможність» більш точно характеризує стан проблемності банківської установи, доведений до рівня «неповернення до нормального стану», коли фактично унеможливується подальша діяльність банківської установи, однак не обмежуючись нездатністю виконувати приватноправові грошові зобов'язання, а також іншим чином здійснювати банківську діяльність у законний спосіб. Також такий підхід не просто формально замінить термін «неплатоспроможність» на «неспроможність» банківської установи, а наблизить термінологічний апарат у відповідній сфері до змісту господарських відносин.

У цьому контексті під неспроможністю банківської установи варто розуміти встановлений управлінськими актами НБУ на підставі законодавчих вимог незадовільний фінансовий стан банківської установи, який характеризує її нездатність здійснювати банківську діяльність на принципах ліквідності й додержання банківського законодавства, що незворотним чином порушує довіру до банківської установи та зумовлює необхідність проведення комплексу

оздоровчих і регламентаційних процедур, наслідком яких може стати відкликання банківської ліцензії або продовження діяльності банку залежно від позитивного результату відновлення його фінансового стану.

ЛІТЕРАТУРА

1. Улибіна В.О. Кримінально-правовий аспект фінансової неплатоспроможності / В.О. Улибіна // Юридичний вісник. – 2011. – № 1. – С. 105-108.
2. Майборода О.Є. Концептуальні засади управління платоспроможністю підприємства / О.Є. Майборода, І.П. Косарева, О.М. Каранда // Молодий вчений. – 2017. – № 3(43). – С. 793-797.
3. Вдовенко Л.О. Платоспроможність підприємств: сутність та методика розрахунку показників / Л.О. Вдовенко // Економічний аналіз. – 2012. – Вип. 10. – Ч. 2. – С. 27-29.
4. Бондар Є.М. Співвідношення ліквідності та платоспроможності комерційних банків / Є.М. Бондар // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2011. – Вип. 95(2). – С. 78-79.
5. Міщенко В.І. Банківські операції : [підручник] / В.І. Міщенко, Н.Г. Слав'янська, О.Г. Коренева. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2007. – 796 с.
6. Барановський О.І. Проблемні банки: виявлення і лікування / О.І. Барановський // Вісник НБУ. – 2009. – № 11. – С. 18-31.
7. Guidelines for identifying and dealing with weak banks [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bis.org/bcbs/publ/d330.pdf>.
8. Лобач О.М. Платоспроможність та істотна загроза платоспроможності банку: визначення і зміст / О.М. Лобач // Юридична Україна. – 2005. – № 12(36). – С. 47-54.
9. Про затвердження Положення про застосування Національним банком України заходів впливу за порушення банківського законодавства : Постанова Правління Національного банку України від 28 серпня 2001 р. № 369 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 41. – Ст. 1864.
10. Шершеневич Г.Ф. Курс торгового права : в 4 т. / Г.Ф. Шершеневич. – М. : Статут, 2001–2003. – Т. 4 : Торговий процес. Конкурсний процес. – 2003. – 550 с.
11. Поляков Б.М. Правові проблеми регулювання неспроможності (банкрутства) : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право» / Б.М. Поляков ; Ін-т екон.-прав. досліджень НАН України. – Донецьк, 2003. – 38 с.
12. Лобач О.М. Категорії «проблемний банк», «неплатоспроможний банк» у законодавстві України / О.М. Лобач // Наукові записки Національного університету «Києво-Могилянська академія». Серія «Юридичні науки». – 2014. – Т. 155. – С. 86-92.
13. Ершова И.В. Имущество и финансы предприятия: правовое регулирование : [учеб.-практ. пособие] / И.В. Ершова. – М. : Юрист, 1999. – 397 с.

REFERENCES

1. Ulybina, V.O. (2011), "Criminal legal aspect of financial insolvency", *Yurydychnyi visnyk*, no. 1, pp. 105-108.
2. Mayboroda, O.Ye., Kosareva, I.P. and Karanda, O.M. (2017), "Conceptual bases of solvency management of an enterprise", *Molodyi vchenyi*, no. 3 (43), pp. 793-797.
3. Vdovenko, L.O. (2012), "Solvency of enterprises : essence and methodology of calculation of indicators", *Ekonomichnyi analiz*, issue 10, part 2, pp. 27-29.

4. Bondar, Ye.M. (2011), "The ratio of liquidity and solvency of commercial banks", *Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn*, Iss. 95(2), pp. 78-79.
5. Mishchenko, V.I., Slavianska, N.H. and Korenieva, O.H. (2007), *Bankivski operatsiyi : pidruchnyk* [Banking operations : textbook], Znannya, Kyiv, Ukraine.
6. Baranovskyi, O.I. (2009), "Problem banks : detection and treatment", *Visnyk NBU*, no. 11, pp. 18-31.
7. "Guidelines for identifying and dealing with weak banks", available at : <http://www.bis.org/bcbs/publ/d330.pdf>.
8. Lobach, O.M. (2005), "Solvency and significant threat to solvency of the bank : definition and content", *Yurydychna Ukrayina*, no. 12 (36), pp. 47-54.
9. (2001), "On Approval of Regulation on Application by the National Bank of Ukraine of Measures of Influence for Violation of Banking Legislation" : Resolution of the Board of the National Bank of Ukraine on 28.08.2001 № 369, *Ofitsiynyi visnyk Ukrayiny*, no. 41, art. 1864.
10. Shershenevych, H.F. (2003), *Kurs torhovoho prava : v 4-kh t.* [Trade law course : in 4 vol.], vol. 4 : *Torhovyi protsess. Konkursnyi protsess* [Trading process. Procedure for declaring bankruptcy], «Statut», Moscow, Russia.
11. Polyakov, B.M. (2003), "Legal problems of insolvency regulation (bankruptcy)", Thesis abstract for Doct. Sc. (Jurisprudence), 12.00.04, Institute economice-legal researches, Donetsk, Ukraine.
12. Lobach, O.M. (2014), "Categories «problem bank», «insolvent bank» in the legislation of Ukraine", *Naukovi zapysky NaUKMA. Yurydychni nauky*, Vol. 155, pp. 86-92.
13. Ershova, Y.V. (1999), *Imushchestvo i finansy predpriyatiya : pravovoe rehulirovanie : uchebno-prakticheskoe posobie* [Property and finance of the enterprise : legal regulation : teaching aid], Yurist, Moscow, Russia.